

2012-01-17
Dnr 43-2011:2072

Ånge kommun
Rektorn vid Fränstaskolan
anne.oberg@ange.se

Beslut för grundskola

efter tillsyn av Fränstaskolan
i Ånge kommun

Tillsyn av Fränstaskolan

Helhetsbedömning

Skolinspektionen genomför tillsyn i Ånge kommun under hösten 2011. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen. Fränstaskolan besöktes av Skolinspektionen den 7 och 8 december 2011.

Kunskapsresultaten i Fränstaskolan har under ett antal år blivit allt sämre även om år 2011 visade på ett litet trendbrott. Tre av tio elever går ut skolan utan fullständiga betyg, det vill säga utan godkända betyg i alla ämnen. Även meritvärdet sjunker och pojkarnas resultat är betydligt lägre än flickornas. Fränstaskolan har en god ambition vad gäller sitt kvalitetsarbete och dokumentationen av kvalitetsarbetet är ofta strukturerad. Vad som dock saknas är tydliga analyser av orsaker till varför exempelvis måluppfyllelsen är låg i vissa ämnen och varför skillnaden mellan pojkars och flickors resultat är stor. Kvalitetsarbetet behöver förbättras i detta avseende och leda fram till konkreta åtgärder för att det ska leda till förbättringar i verksamheten. Skolinspektionens bedömning är att skolan måste ta till kraftfulla åtgärder för att förbättra kunskapsresultaten.

Enligt rektorn följer lärarna upp elevernas kunskapsutveckling och arbetet inriktas mot de nationella målen och kunskapskraven. Utvecklingssamtal genomförs terminsvis då även den individuella utvecklingsplanen upprättas. Eleverna får vara med och allt efter stigande ålder skriva sina egna utvecklingsplaner. Under året har webbaserade utvecklingsplaner införts. Lärplattformen är under uppbyggnad och behov finns av att utveckla denna. I intervjuer framkommer att det finns begränsningar i lärplattformen och en variation i användandet. Även arbetet med åtgärdsprogram måste förbättras så att dessa blir ett bättre redskap för att hjälpa elever i behov av särskilt stöd.

På Fränstaskolan finns det elever med annat modersmål än svenska. Skolan erbjuder modersmålsundervisning i polska och franska. Skolinspektionen bedömer dock att skolan och kommunen måste öka sina ansträngningar för att anställa lärare som kan undervisa i de andra aktuella språken i syfte att kunna erbjuda och stimulera eleverna att få undervisning i sitt modersmål.

Vid tillsynen framkommer att arbetsklimatet på skolan, av de flesta, upplevs som gott. Det finns ett respektfullt förhållningssätt mellan personal och elever. Dock framkommer i intervjuer att arbetsron i vissa klasser måste förbättras. Trygghet och studiero är viktiga förutsättningar för elevernas möjlighet att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen pekar i denna tillsyn på ett antal områden som huvudman och rektor måste åtgärda för att förbättra elevernas måluppfyllelse. Mot denna bakgrund fattar Skolinspektionen följande beslut.

Beslut

Föreläggande

De beskrivna bristerna som Skolinspektionen konstaterat vid tillsynen av Fränstaskolan i Ånge kommun måste åtgärdas för att huvudmannen ska uppfylla författningarnas krav och eleverna därmed ska få den utbildning de har rätt till.

En utförligare redogörelse av konstaterade brister finns nedan under rubriken *Skäl för beslut*.

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Ånge kommun att senast den **26 april 2012** avhjälpa påtalade brister genom att vidta nedanstående åtgärder.

De vidtagna åtgärderna ska samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Grundläggande värden och inflytande

Eleverna ges inte möjlighet till ett aktivt inflytande över utbildningen.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med grundläggande värden och inflytande.

I detta ingår att:

- Se till att eleverna ges ett reellt inflytande på arbetsätt, arbetsformer och undervisningens innehåll utifrån ålder och mognad (4 kap. 9, 14 §§ skollagen, Lgr 11 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar).

Trygghet och studiero

Rektorn och lärare vidtar inte de omedelbara eller tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna studiero.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med trygghet och studiero.

I detta ingår att:

- Se till att eleverna tillförsäkras studiero (5 kap. 3, 6 § första stycket skollagen).

Särskilt stöd

När det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås ser rektorn inte till att behovet skyndsamt utreds och att beslut om åtgärdsprogram

fattas. Skolan ger inte studiehandledning på modersmålet till de elever som har behov av det.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med särskilt stöd.

I detta ingår att:

- Se till att eleverna får det stöd de behöver. Rektorn måste se till att beslut om åtgärdsprogram tas i rätt ordning samt att åtgärdsprogram utarbetas i enlighet med lagens krav (3 kap. 8–9 §§ skollagen, 5 kap. 4 § skolförordningen).

Pedagogiskt ledarskap och utveckling av utbildningen

Rektorn tar inte fullt ut ansvar för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete vid skolenheten samt omsätter inte resultaten i åtgärder för att uppfylla de nationella målen.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med utvecklingen av utbildningen.

I detta ingår att:

- Rektorn måste se till att det vid skolan bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen (4 kap. 4-5 §§ skollagen, Lgr 11 2.8 Rektorns ansvar).

Skäl för beslut

Måluppfyllelse

I Ånge kommun har ett datasystem införts som ett hjälpmedel för att kunna följa elevernas kunskapsutveckling, men även för att göra analyser i syfte att öka måluppfyllelsen. År 2010 nådde 93 procent av eleverna i årskurs 3 målen i svenska och 87 procent målen i matematik. I årskurs 5 klarar 82 procent av eleverna målen i svenska medan siffran är 76 procent i engelska och matematik. Det saknas dock tillräckliga sammanställningar i övriga ämnen från skolan för att Skolinspektionen ska kunna ge en sammanfattande bild av måluppfyllelsen i årskurs 3 och 5.

År 2011 nådde endast 72 procent av eleverna i årskurs 9 målen i samtliga ämnen och andelen behöriga till nationellt program i gymnasieskolan var 83 procent. Andelen av gymnasiebehöriga elever har varierat mellan 82 och 89 procent under den senaste femårsperioden, de ämnen som haft låg måluppfyllelse är matematik, engelska, teknik och idrott och hälsa. Det genomsnittliga meritvärdet år 2011 ligger på 195 att jämföra med riksgenomsnittet 209. Det är även en stor skillnad mellan pojkars och flickors meritvärde. Under en femårsperiod varierar flickornas genomsnittliga meritvärde mellan 198 och 224 medan pojkarnas ligger på mellan 168 och 188. Det kan konstateras att det är betydligt färre pojkar än flickor som når högsta betyg. Detta gäller i alla ämnen utom i matematik och fysik. Skolinspektionen konstaterar även att 33 procent av eleverna i årskurs 9 fick ett högre slutbetyg i matematik än vad det nationella ämnesprovet visade. I svenska var andelen 24 och i engelska 13 procent. Att det finns differens mellan betyg och resultat på ämnesproven behöver inte betyda att betygen är satta på fel grund, men skolan behöver utvärdera orsakerna till avvikelserna. Det är av största vikt, enligt Skolinspektionen att skolan i sitt kvalitetsarbete fortsätter att analysera kunskapsresultaten och måluppfyllelsen för att kunna ta välgrundade beslut om vilka åtgärder som ska vidtas för att förbättra resultaten. Den låga måluppfyllelsen i vissa ämnen och skillnaden mellan pojkars och flickors resultat måste analyseras för att skolan ska kunna utröna orsakerna och vidta åtgärder. Likaså behöver arbetet med särskilt stöd, åtgärdsprogram samt vidtagna stödinsatser utvärderas i syfte att förbättra resultaten.

Alla elever ges sålunda inte möjligheter att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås i samtliga ämnen. Skolinspektionen pekar i detta beslut på ett antal områden där skolan behöver vidta åtgärder för att förbättra elevernas kunskapsresultat.

Fränstaskolan har, enligt rektorn, arbetat mycket med ett förebyggande värdegrundsarbete bland annat genom klasstärkande aktiviteter och enkäter som genomförs terminsvis, vars resultat diskuteras i trygghetsteamet och följs upp på klassråd tid. I skolans plan mot kränkande behandling, tillika likabehandlingsplan, finns en kartläggning

och handlingsplan med åtgärder. Trots det framkommer vid tillsynen att yngre elever ibland känner sig otrygga i mötet med äldre elever. Skolinspektionen förutsätter därför att skolan fortsätter arbetet med att förbättra tryggheten.

Föreläggande:

Bedömningsområde: Grundläggande värden och inflytande

Bedömning:

Eleverna ges inte möjlighet till ett aktivt inflytande över utbildningen.

Motivering:

Fränstaskolan har former för formellt elevinflytande. Skolan har ett elevråd där frågor som berör elevernas skolgång tas upp. I intervjuer med eleverna framkommer dock att vissa klassråd, där frågor till elevrådet ska tas upp, fungerar bra, andra inte alls. Ett annat angeläget område som skolan behöver arbeta mer med, är elevernas möjlighet till ett reellt inflytande över undervisningen. Det framkommer i intervjuer att eleverna uppfattar undervisningen, även om det finns något undantag, som helt lärarstyrd. En del lärare menar dock att eleverna i yngre åldrar får prova på olika typer av redovisningsformer för att på så sätt få redskap att välja redovisningssätt på högstadiet. Enligt Skolinspektionen är dock inte detta tillräckligt. För att eleverna ska få ett reellt inflytande över sin utbildning är det viktigt att inflytandet anpassas till former som är lämpliga för elevernas ålder och mognad, så att alla elever oavsett utvecklingsnivå kan vara delaktiga. Detta är en del av skolans demokratiuppdrag och är också en viktig förutsättning för att skapa motivation och lust att lära hos eleverna för att deras kunskapsresultat i förlängningen ska förbättras.

Författning:

4 kap. 9, 14 § skollagen, Lgr 11 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar.

Bedömningsområde: Trygghet och studiero

Bedömning:

Rektorer och lärare vidtar inte de omedelbara eller tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna studiero.

Motivering:

Trygghet och studiero är viktiga förutsättningar för elevernas möjlighet att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Vid tillsynen framkommer att arbetsklimatet på skolan, av de flesta, upplevs som gott. Det finns ett respektfullt förhållningssätt mellan personal och elever. Dock framkommer i intervjuer att studieron i vissa klasser bör förbättras. Rektorn medger att det fortfarande finns problem med detta och det bekräftar också vid Skolinspektionens verksamhetsbesök. Skolinspektionen bedömning är att

skolan måste ta till genomtänkta åtgärder för att studieron ska bli god. Det är viktigt för att elever ska trivas och känna sig trygga i skolan och därmed kunna lyckas bättre med sina studier.

Författning:

5 kap. 3, 6 § första stycket skollagen

Bedömningsområde: Särskilt stöd

Bedömning:

När det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås ser rektor inte till att behovet skyndsamt utreds och att beslut om åtgärdsprogram fattas. Skolan ger inte studiehjälp på modersmålet till de elever som har behov av det.

Motivering:

Om det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås är det enligt skollagen rektorns ansvar att se till att behovet skyndsamt utreds och att beslut fattas om åtgärdsprogram. Av åtgärdsprogrammet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärder ska följas upp.

På Fränstaskolan finns system och rutiner för att ge elever särskilt stöd. I arbetsgången är det dock inte tydligt att rektorn tar beslut om åtgärdsprogram utan skolan skriver ett åtgärdsprogram med elev och vårdnadshavare när en lärare bedömer att eleven inte ser ut att nå målen kunskapsmässigt eller socialt. I de åtgärdsprogram som Skolinspektionen har tagit del av framgår inte alltid tydligt vilka elevens behov är, hur de ska tillgodoses eller hur och när åtgärder ska utvärderas och följas upp. Rektorn och lärare uppger att skolan måste bli tydlig i utredningsfasen för att åtgärdsprogrammen ska bli det stöd de är avsedda att vara. För att åtgärdsprogrammet ska kunna fylla den funktion som är avsedd och uppfylla förordningens krav är det viktigt att skolan arbetar vidare för en gemensam kunskap om hur mål och åtgärder kan formuleras så att åtgärdsprogrammen blir ett effektivt verktyg i skolans arbete med att hjälpa elever i behov av särskilt stöd. För stöd i utformningen av åtgärdsprogram se Skolverkets allmänna råd för arbetet med åtgärdsprogram (SKOLFS 2008:25).

Vid tillsynen framkommer även att det finns elever som är i behov av studiehjälp på modersmålet men inte får det. Fränstaskolan har inga rutiner för detta. Kommunen och skolan måste se till att elever som är i behov av sådant särskilt stöd får det.

Författning:

3 kap. 8–9 §§ skollagen, 5 kap. 4 § skolförordningen

Bedömningsområde: Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning:

Rektorn tar inte fullt ut ansvar för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete vid skolenheten samt omsätter inte resultaten i åtgärder för att uppfylla de nationella målen.

Motivering:

Det pedagogiska arbetet ska ledas, samordnas och utvecklas av rektorn. Rektorn tar på många sätt ansvar för skolans kvalitetsarbete, till exempel genom att med sin personal diskuterar pedagogiska frågor, bland annat hur elevernas motivation ska öka. Rektorn använder sig av även verksamhetsbesök för att försäkra sig om att lärarna arbetar utifrån de nationella målen, men att hon inte kunnat genomföra detta i tillräcklig utsträckning. Det saknas sammanställningar av elevernas kunskapsresultat i lägre åldrar. Detta framkommer också av den dokumentation skolan lämnat till Skolinspektionen. Skolans kvalitetsredovisning fokuserar i huvudsak på elevernas resultat på nationella prov i ämnena svenska, matematik och engelska och anger inte elevernas måluppfyllelse i övriga ämnen. I kvalitetsredovisningen presenteras också ett fåtal förslag på åtgärder till kommande år. Skolinspektionen bedömer att det är av största vikt att skolan i sitt kvalitetsarbete analyserar kunskapsresultaten och måluppfyllelsen för att kunna ta välgrundade beslut om vilka åtgärder som ska vidtas för att förbättra resultaten. Den låga måluppfyllelsen i vissa ämnen och skillnaden mellan pojkars och flickors resultat måste analyseras för att skolan ska kunna utröna orsakerna och vidta åtgärder. Skolinspektionens bedömning är att skolan måste ta till kraftfulla åtgärder för att förbättra kunskapsresultaten.

Författning:

4 kap. 4-5 §§ skollagen, Lgr 11 2.8 Rektorns ansvar

Bakgrund

Beskrivning av Fränstaskolan

Fränstaskolan är belägen i Fränsta centralort. Skolan har 297 elever och utbildningen omfattar förskoleklass, årskurserna 1-9 och fritidshem. För skolområdet finns en rektor som ansvarar för fritidshem, förskoleklass och årskurserna 1-9. Skolans ledningsgrupp består av rektorn, fyra arbetslagsledare och en skolassistent. Det finns också en lokalin- tegrerad särskola för åldrarna 7-9 med en egen rektor. Skolan har fyra arbetslag, ett för enheten F-2, ett för 3-5, ett för 6-9A och ett för 6-9B. Eleverna är organiserade årskurs- vis och tvåparallelligt i årskurs 6-9. Upptagningsområdet utgörs av tätorten och till årskurs 5 kommer elever från Torpshammar och Ljungaskolan.

Elevvårdsteamet i skolan består av skolsköterska, skolkurator, studie- och yrkesvägle- dare, specialpedagog och rektor. Teamet träffas var fjärde vecka.

Skolan består av flera röda tegelbyggnader. Invändigt är lokalerna ganska slitna. Biblio- tek, ett uppehållsrum med bordtennisbord, elevcafeteria med biljardbord finns i hu- vudbyggnaden. En gemensam fotbollsplan för alla elever finns nedanför huvudbygg- naden.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit Sara Lyrenäs och Lena Ålander.

På Skolinspektionens vägnar

Elisabeth Ahlgren
Enhetschef

Eva Ahlman
Utredare

Bilagor:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn)